

nemzetközi adatbank már rendelkezésre áll. A résztvevők másik része szerint azonban a munkát mindenképpen el kell kezdeni, hogy a referátumok alapját képezhessék egy későbbi gépesítési munkának. A referálólap megszervezése folyamatban van.

TÁJÉKOZTATÁSI INTÉZMÉNYEK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK

Új segédletek a folyóiratállomány tervezéséhez

Egyetlen könyvtár sem engedheti meg magának, hogy a gyűjtőkörében a világon megjelenő valamennyi folyóiratra előfizessen. Ilyen nagy mennyiségű anyagnak nemcsak a tárolása, kezelése és feltárása lenne nehézkes és költségigényes, hanem információáradatával felesleges terhet is zúdítana olvasóira. Emellett a sok folyóirat átfedéseket, ismétléseket is tartalmaz.

Ez készítette az ISI-t /Institute for Scientific Information, Philadelphia/, a Science Citation Index, a Current Contents, a Permuterm Subject Index, a Who is Publishing in Science és több hasonló információs kiadvány közreadóját arra, hogy a birtokában levő hatalmas mennyiségű adat számítógépes feldolgozásával segédeszközt készítsen könyvtárak folyóiratállományának tervezéséhez.

A kiadványsorozat "ISI Journal Citation Reports" címmel látott napvilágot, az alábbi témakörök szerinti csoportosításban:

- biológia;
- klinikai orvostudomány;
- fizika;
- mezőgazdaság;
- műszaki tudományok;
- társadalomtudományok.

Minden szakterület 1000 legtöbbet idézett folyóiratát elemezték az idézések számának szempontjából, és megállapították, hogy a folyóiratoknak átlagosan mintegy 10%-át kitevő "vezető" vagy "közpon-ti" folyóiratokra jut a hivatkozásoknak kb. 70%-a.

Az elemzések eredményeit - különféle szempontok szerint és pontosan körvonalazott tudományterületekre - statisztikai táblázatokban

	Össze- sen	1969	1968	1967	1966	1965	1964	1963	1962	1961	1960	1960 előtt
J PARASIT	708	11	69	103	59	57	35	36	30	45	27	236
EXP PARASIT	160	1	12	25	19	13	7	9	9	11	8	46
J PARASITOL	80	7	12	7	8	5	2	3	6	6	2	22
CAN J ZOOL	47	0	4	6	1	4	1	0	1	6	0	24
J PROTOZOOL	36	0	4	2	3	3	5	0	1	4	4	10
Z PARASITEN	35	1	2	15	5	1	0	2	1	0	1	7
ANN NY ACAD	33	0	0	6	2	3	2	3	2	4	0	11
MILIT MED	27	1	6	8	4	3	3	0	0	0	2	1
PARASITOL	27	1	4	0	2	1	1	0	3	2	1	12
AM J TROP M	25	0	2	5	1	1	1	2	1	1	2	9
AM MIDL NAT	22	0	0	1	0	5	3	1	0	1	1	10
GASTROENTY	12	0	5	4	1	0	0	2	0	0	0	0
JAP J VET R	10	0	0	4	2	4	0	0	0	0	0	0
ANN TROP M	8	0	0	3	0	0	1	0	1	0	0	3
AUST VET J	8	0	2	1	1	1	0	0	0	1	0	2
J MED CHEM	8	0	2	2	0	1	0	0	0	0	0	3
J MED ENT	8	0	2	0	0	0	0	0	1	1	1	3
T RS TROP M	8	0	0	2	1	1	1	1	0	0	0	2
JAM VET ME	7	0	0	1	0	1	0	1	0	2	0	2
J FISH BIOL	7	0	2	2	0	0	1	0	0	0	0	2
Összes többi (184)	140	0	10	8	9	10	7	12	4	6	7	67

1. ábra A J.Parasit folyóiratra vonatkozó hivatkozások a hivatkozó folyóiratok feltüntetésével

	Össze- sen	1969	1968	1967	1966	1965	1964	1963	1962	1961	1960	1960 előtt
J PARASITOL	537	16	44	49	56	30	30	44	25	29	20	194
J PARASIT	75	7	12	7	8	5	2	3	6	3	2	20
EXP PARASIT	27	1	4	6	2	2	4	3	0	0	1	4
PARASITOLOGY	19	0	0	2	1	2	0	0	0	2	1	11
J PROT	17	0	2	3	3	0	4	3	1	0	0	1
SCIENCE	11	0	1	1	6	1	0	0	2	0	0	0
ANN NY ACAD SCI	10	0	0	0	3	0	1	3	0	0	0	3
AM J TROP MED HYG	9	1	0	0	2	1	0	1	0	0	3	1
NATURE	9	0	1	0	1	2	0	1	1	1	1	1
J AM VET MED AS	8	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	4
J BIOPHYS BIOCHEM	7	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	5
T ROY SOC TROP MED	7	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	3
P SOC EXP BIOL MED	6	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	5
AM J VET RES	5	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	4
ANN TROP MED PAR	5	0	0	0	3	0	0	0	0	1	0	1
J CELL BIOL	5	0	0	1	0	0	0	3	1	0	0	0
J EXP MED	5	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	2
J IMMUNOL	5	0	2	1	0	2	0	0	0	0	0	0
J PARASIT S	5	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	2
P HELM SOC WASH	5	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3
Összes többi (231)	297	6	20	27	24	15	15	27	14	16	9	124

2. ábra A J.Parasitol-ban megjelent hivatkozások más folyóiratokra

(1a) (1b)	(2)	(3)	(4a)	(4b)	(5)	(6a)	(6b)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
0001 A VAN LEEUWENDEK		137	24	17	464	61	61	122	1.344	7	225	0.031
0002 A VON GRAEFES ARCH		212	26	8	136	93	52	145	0.937	5	49	0.072
0003 ACCOUNTS CHEM RES		247	206		024	46	46	46	17.166	41	49	0.836
0004 ACTA ANAESTH SCAND		90	6	15	92	68	42	110	0.836	7	190	0.070
0005 ACTA ANATOMICA		203	10	30	196	231	152	303	0.511	4	101	0.003
0006 ACTA BIOL MED GER		108	33	42	300	203	191	394	0.761	23	193	0.119
0007 A DOT REFERENCE ANOICA		103	9	6	60	65	47			42	42	193

3. ábra A leggyakrabban idézett 1000 természettudományi folyóirat betűrendben

(1a) rangsor	(1b) sorsszám	(2) megnevezés	(3) hivatkozások száma 1969 utolsó negyedében	(4a) (3)-ból 1968 évben megjelent cikkekre vonatkozó hivatkozások	(4b) (3)-ból 1967 évben megjelent cikkekre vonatkozó hivatkozások
(5)	(4a) és (4b) összege egy évre átszámítva	$\frac{I((4a) + (4b))}{4}$	(6a) 1968-ban megjelent cikkek száma	(6b) 1967-ben megjelent cikkek száma	(7) (6a) és (6b) együtt
(8)	az 1967-ben és 1968-ban megjelent cikkekre vonatkozó hivatkozások átlagos száma - befolyási tényező	$\frac{I(5) : (7)}{2}$			

(9) (3)-ból 1969-ben megjelent cikkekre vonatkozó hivatkozások
 (10) az 1969-ben közzétett cikkek száma összesen
 (11) frissességi mérőszám $I(9) : (10)$

(1a)	(1b)	(2)	(3)	(4a)	(4b)	(5)	(6a)	(6b)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
0001	J AM CHEM SOC	26323	3398	2141	22156	4952	1829	3781	3.839	962	1915	0.494	
0002	PHYS REV	20674	2696	2469	20740	3940	2697	5637	3.679	932	3093	0.301	
0003	J BIOL CHEM	17112	1376	1316	10768	869	824	1690	6.371	493	916	0.330	
0004	NATURE LONDON	15320	2061	1928	15956	2846	4264	7110	2.244	1137	3020	0.376	
0005	J CHEM SOC	14028	3039	1402	17764	3140	2840	5688	3.123	936	3132	0.297	
0006	J CHEM PHYSICS	13690	1500	1424	11696	4900	4777	3677	3.180	544	1819	0.299	
0007	SCIENCE	9752	1505	1463	11680	1726	2376	4104	2.894	725	1677	0.432	
0008	NATURE BIOPHYS ACTA	9411	1447	1292	10956	1749		3333					

4. ábra A leggyakrabban idézett 1000 természettudományi folyóirat a hivatkozások száma szerint rangsorolva

(1a) (1b)	(2)	(3)	(4a)	(4b)	(5)	(6a)	(6b)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
0001	ADV PROTEIN CHEM	373	24	22	144	4	4	4	23.000		4	
0002	PHARMACOLOGICAL REV	725	38	77	448	6	14	20	22.400	8	9	0.335
0003	ADVAN IMMUNOL	197	55	47	408	8	42	20	20.400	2	12	0.166
0004	PROG NUCL ACID RES	221	32	69	404	11	9	20	20.200	7	6	0.875
0005	J MED MICROBIOLOGY	1006	64	61	500	16	9	25	20.000	4	66	0.060
0006	PHYSIOL REV	1022	64	79	572	47	14	31	18.451			

5. ábra A leggyakrabban idézett 1000 természettudományi folyóírat befolyási tényező szerint rangsorolva

(1a) rangsor	(5)	(4a) és (4b) összege egy évre átszámítva
(1b) sorszám		$\frac{[(4a) + (4b)]}{4}$
(2) megnevezés	(6a)	1968-ban megjelent cikkek száma
(3) hivatkozások száma 1969 utolsó negyedében	(6b)	1967-ben megjelent cikkek száma
(4a) (3)-ból 1968 évben megjelent cikkekre vonatkozó hivatkozások	(7)	(6a) és (6b) együtt
(4b) (3)-ból 1967 évben megjelent cikkekre vonatkozó hivatkozások	(8)	az 1967-ben és 1968-ban megjelent cikkekre vonatkozó hivatkozások átlagos száma - befolyási tényező $\frac{[(5) : (7)]}{4}$
	(9)	(3)-ból 1969-ben megjelent cikkekre vonatkozó hivatkozások
	(10)	az 1969-ben közölt cikkek száma összesen
	(11)	frissességi mérőszám $\frac{[(9) : (10)]}{4}$

6. ábra A leggyakrabban idézett 1000 természettudományi folyóírat az 1969-ben megjelent cikkek száma szerint rangsorolva

foglalták össze a kiadvány összeállítóit. /A folyóiratcímek rövidítettek, a Journal Citation Reports e rövidítések feloldását külön táblázatban közli./

Igy például a Science Citation Index adatai alapján összesítéseket közölnek tudományáganként arról, hogy egy-egy folyóiraatra hány cikkben hivatkoztak, egyben azt is megadják, hogy mely folyóiratokban jelentek meg a hivatkozások /1. ábra/. Ennek fordítottjaként azt is összeállították, hogy hányszor hivatkozik egy-egy folyóirat valamely másikra /2. ábra/. Az egyes folyóiratok közötti kapcsolatok és csoportosulások jól felfedezhetők e statisztikák gondos tanulmányozásával. A példaként bemutatott 1. és 2. ábrák táblázatai pl. parazitológiai szaklapok megítélését segítik. Ezek alapján a vezető lapok befolyása a tudományágakban - bár közvetve - értékelhető.

A folyóiratokat más oldalról is nagyító alá vették. Felsorolták minden tudományterület 1000 legtöbbet idézett folyóiratát, és meghatározták ezeknek olyan fontos adatait, mint pl. azt, hogy egy adott időszakban hány cikkkel kapcsolatban idézték a szóban forgó folyóiratot, hány hivatkozás jelent meg a vizsgálati időszak negyedévében az előző két évben publikált cikkeire, mennyi egy adott időszakra vonatkozóan az egy-egy cikkre vonatkozó hivatkozások átlagos száma /a szakmára gyakorolt "befolyási tényező"/, a hivatkozások frissessége stb. Mindezek az adatok táblázatosan, a folyóiratok címének betűrendjében, valamint az egyes jellemző számok nagysága szerinti sorrendben külön-külön jegyzékekben találhatók, ezáltal könnyítve a folyóiratok megítélését. A 3-6. ábrák ilyen jegyzékek kezdő részleteit mutatják.

A beszerzendő folyóiratok kiválasztásánál tehát sok segítséget nyújthat ezeknek az elemzéseknek a tanulmányozása. Ha a legtöbbet idézett, a szakmára legnagyobb befolyást gyakoroló vezető lapokból összeválogatott állományt kiegészítjük a világ különböző részeiből származó periodikumokkal, helyesen összeállított, jól használható folyóirattárat kapunk.

/J. ELIOTT-PATTERSON: "Planning and development of a national information system. Matching available services to fill users needs". Az I. Országos /lengyel/ SDI Konferencián elhangzott beszámoló. /Polanica Zdrój, 1974. szept. 10-13./

Udvardy Jenőné

* Hasonló példák összeállíthatók lennének a műszaki irodalomra vonatkozóan is, de a forrásként megadott előadás is a közölt példákat tartalmazta be.